

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
z Wojskowej Służby Polek
ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 55 22 186
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl
REGON 16 25 127; REGON 670562736
KRS 0000041692
NIP 02 1090 1506 0000 0000 5002 0244

poprzedni nr K: 499

1, 2007 4/8

opr. 8.05.84,
J. D.

Panie Elżbieta
Wiele

Andystaw Skulesza

Chojnice,
JOW Gr. Pom.
Czarniewska Elżbieta
zam. Panie ODR?
K: 499/499 Pom.

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Czapiewska Elżbieta.....
T. N. 499/499 Pomr.....
Chojnice POW. Gryf Pomr. "

I./1. Relacja

k. 4 s. 1-4

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora

II. Materiały uzupełniające relację

k. 1 s. 1

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945

III./5. Inne ...

IV. Korespondencja

1) korespondencja.....

k. 1 s. 1-1

V. Nazwiskowe karty informacyjne

k. 3

VI. Fotografie

brak

1-1. Relacja

1. Relacja Władysława Guleczy
o działalności konspiracyjnej
Elżbiety Szapiewskiej zam. Panie,
mpis, kopia

l. 4 s. 1-4

Elżbieta Panie z domu Czapiewska córka Michała, urodzona 8.02.1918r. w Bredzie w byłym powiecie chojnickim, obecnie zamieszkała w Wielu przy ul. Dąbrowskiej Nr 2. W sąsiedztwie jej rodziców, miejscowości powszechnie zwanej Młynkiem były zabudowania Dominika Werochowskiego wraz z młynem wodnym i tartakiem zbudowanymi na niewielkiej rzeczce Parzenicy biorącej swój początek z jeziora Skąpe. Porzenica na Resochach wpada do Niechwaszoza. W górnym biegu Parzenicy był usytuowany młyn z tartak wodny należący z dawien dawna t.j. z okresu zaborów do Niemca Frytza. Jego przestarzały i zaniedbany młyn był w korzystniejszej sytuacji, gdyż miał pod dostatkiem wody, której ubytek w stawie w czasie pracy młyna wyrównywało jezioro Skąpe, łączące się z Wielewskim. Młyn Werochowskiego usytuowany w niższym biegu rzeki był praktycznie uzależniony od Frytza, skoro ten zamykając wodę automatycznie pozbawiał go siły napędowej. Tak trwało do czasu zmodernizowania młyna przez Werochowskiego i zastąpienia siły wodnej spalinową. Rodzina Werochowskich już w początkach wojny interesowała się życiem konspiracyjnym. Wynikało to z tego, że brat Dominika, Leon był księdzem i ukrywał się przed Niemcami.

U Werochowskich był przejazdem poszukiwany przez Gestapo ks. płk. Józef Wrycza, szeroko znany i popularny na Kaszubach proboszcz parafii wielewskiej. Pewnego razu przywieziono Ks. Wryczę z Białego Błota przez rodzinę Bruskich do Werochowskich w Młynku i dalej przez Werochowskich został odwieziony do rodziny Wałdochów w Kinicach. Ponieważ jego obecność choć przejściowa nie uszła uwagi mieszkańcom w okolicy z ust do ust szeptało wśród ludzi o pojawieniu się w okolicy księdza. Te szeptałe wiadomości różnymi kanałami docierały do Niemców, którzy po nitce do kłębka dechodzili prawdy. Tak było i z Dominikiem Werochowskim, który na skutek podobnych okoliczności dostał się do Stutthofu. Gospodarstwo zaś i młyn po Werochowskim objął na rozkaz władz niemieckich posiadający trzecią grupę, Myksymilian Hapka pochodzący z Gochów.

W tym miejscu skorygowano

Do pracy w gospodarstwie przydzielone Hapoc Zofię Pełczyńską z Czarnowa oraz wymienioną na wstępie Elżbietę Czapiewską. Zatrudniony uprzednie w młynie, Remigiusz Koniuszek pozostał nadal u Hapki. Maksymilian Hapka miał kontakty z podziemiem już na terenie Gochów, o czym często wspominał były dowódca oddziału partyzanckiego Marcjan Czarnowski, jego dobry przyjaciel. Po przybyciu do Młynka rozszerzył te kontakty na Bory Tucholskie. Do konspiracyjnej roboty, którą ułatwiała mu trzecia grupa naredeńciewa, wprzągnął przydzieloną mu do pracy młodzież. Mąka z Młynka wędrowała na potrzeby leśnych ludzi. W obszernym mieszkaniu po wywiezionej rodzinie Werechewskich odbywały się odprawy partyzanckie. ^{W Kulewie} Sam byłem uczestnikiem jednej z takich odpraw pod koniec 1943r. gdzie ⁶ brałem udział kilka grup o czym szczegółowo opisałem w swych wspomnieniach zamieszczonych w Pameranii Nr 5 i 6/76r. Praca konspiracyjna tych młodych ludzi była podyktowana ich patriotyczną postawą, jak również chęcią niesienia różnorodnej pomocy tym wszystkim, którym ta pomoc niejednokrotnie ratowała życie.

JM

Być może, że mąka z Młynka płynęłaby dalej do bunkrów. Wprzęgnięty w arkana konspiracji Remigiusz Koniuszek kupowałby w dalszym ciągu granaty i nowe wprost z magazynu pistolety w kaburach z amunicją od niemieckiego podoficera Władysława Narlecha z Wicla, które z kolei przekazywał partyzantom.

JM

Zaangażowane w ruchu operu dziewczęta z Młynka byłyby jeszcze nieraz podawały posiłek w czasie partyzanckich odpraw, gdyby nie lekkomyślność ~~.....~~ dowódcy jednego z oddziałów pod Rytlm, niejakiego Szwenka vel Landewskiego, którego okupacyjnej przeszłości do dziś nie wyjaśniono.

Tragedia rozegrała się 17 marca 1944 roku.

Wczesnym rankiem Młynek został okrążony przez policję i gestapo.

Otuloną śnieżnym całunem ziemię drzemiącą niby w letargu wzruszył

odgłos strzałów, które przecięły pasmo życia Maksymiliana Hapki, usiłującego ratować się ucieczką. Wśród wyzwisk i bicia aresztowano: ^{1. IV} Elżbietę Czapiewską obecnie Panio, ^{2. IV} Zofię Połozynską obecnie Frymark, Remigiusza Koniuszka i Stanisława Prybę z Huty, który również nie stronił od konspiracji. [redacted]

[redacted] Ostatniego z konspiratorów w Młynku, Alfonsa Miszewskiego [redacted] aresztowano z drogi, gdyż w tym czasie nie było go w domu. Aresztowanych załadowano na ciężarowy samochód okryty brezentem i powieziono do więzienia policyjnego w Brusach. Szronka zaś wieziono samochodem osobowym. W Brusach w policyjnym areszcie spotkali się z Władysławem Sielskim i leśnikiem Norbertem Myszką z Czarniza, których również aresztowano. [redacted]

Następnego dnia t.j. 18 marca przewieziono ich do więzienia w Starogardzie Gdańskim. [redacted]

[redacted]

[redacted] Przesłuchania w Starogardzie Gdańskim trwały do 28 kwietnia 1944 roku. W tym bowiem dniu zostali wszyscy przewiezieni do Stutthofu. Obóz przeżyli wszyscy tu wymienieni oprócz Stasia Pryby.

Z materiałów W. Kuleszy, materiały 17 I. 91r. do zbiorów E2.

Dnia 25 stycznia 1945 roku Elżbieta stanęła w kolumnie ewakuacyjnej. Szła z towarzyszkami jej niedoli wśród zaśmieconych pól, drogą która dla wielu była ostatnią. Doszła do miejscowości Gnewin gdzie doczekała się wyzwolenia. I Ona nie lubi wspominać tych dni. Z rozmowy przebija posmak goryczy - chociaż upłynęło od tego czasu ponad 30 lat.

II. Materiały uzupełniające melię - Czapiewska
Elżbieta:

1. Nota biograficzna - Czapiewska
Elżbieta - brak autora, napis ony. k. 1 s. 1

Nazwisko i imię: CZAPIEWSKA ELŻBIETA

BIOGRAM:

Czapiewska Elżbieta (z męża Panic) córka Michała, urodzona 8.02.1918 r. w Brodzie w byłym powiecie chojnickim. Przydzielono ją do pracy w gospodarstwie Maksymiliana Hapki (posiadającego trzecią grupę i pracującego w konspiracji), który na rozkaz władz niemieckich, objął młyn po Dominiku Werochowskim w miejscowości Młynek. Hapka wciągnął ją do pracy w podziemiu. 17 marca 1944 r. po okrażeniu Młynka przez policję i gestapo została aresztowana i umieszczona w areszcie policyjnym w Brusach, a następnego dnia, tj. 18 marca przewieziona do więzienia w Starogardzie Gdańskim. 28 kwietnia 1944 r. wywieziona do Stutthofu. Obóz przeżyła. Ewakuowana 25 stycznia 1945 r. Wyzwolenia doczekała w miejscowości Gnewin. (Relacja Władysława Kuleszy) (Pom. 1975 nr 6, s. 24 - informacja z karty osobowej)

IV/1. Korespondencja brzoce: Czapiwska
Elzbieta

1. List E. Zawackiej do

E. Czapiwskiej z 22.05.1984
w sprawie przystawie releyji,
mpis, kop.

ks. 15.1

Toruń, dn. 22.V.1984.....

1

Szanowna Pani

W związku z opracowywaniem przeze mnie materiałów na temat uczestnictwa kobiet pomorskich w ruchu oporu, zwracam się z uprzejmą prośbą o przysłanie Pani osobistej relacji, napisanej według załączonego schematu, a także swojej fotografii.

W archiwum moim istnieje wprawdzie piękna relacja, napisana przez p. Władysława Kuleszę, ale przy opracowaniach naukowych większe znaczenie mają relacje napisane przez osobę, która te sprawy przeżywała osobiście.

Relację i fotografię, za które będę serdecznie wdzięczna, proszę przysłać na mój adres:

doc. Elżbieta Zawacka

ul. Gagarina 136 m26.

87 - 100 Toruń

/tel. 205 44 /

Łączę wyrazy szacunku i z góry dziękuję

.....

T: K: 499 / 499 Chojnice
Pom.

Czapiewska Elżbieta

IV karty informacyjne
k. 3

1. 2. 1999 Pam A 3. 7mpt ✓
Chojnice

4. Czapiewska Elżbieta 5. z d. Czapiewska
z męża Panie

6. 7. Czapiewska

8. ojciec Michał 9. ur. 8. 02. 1918 r. w Brodzie
pow. Chojnice

10. Niele, ul. Dąbrowskiej 2. 11. areszt. 17. III. 1946. ^{12. III przewieziona} w Stargardzie 3d. 21. IV. 44.
przewieziona do Stutthofu.

12. Materiały W. Kuleczy z 19. I. 81, Pom. Nr. 6 / 45. str. 24
14. Opiska nad istnieniem
pomoc partyzanckim

Współpracowała z Maksymilianem
Flapka, w Altyntun w pomocy
partyzantów. Za to pomoc aresztowana
a następnie przewieziona do Stutthofu

^{Czapiewska} PANIC ELŻBIETA Chojnice Pol.
90.3

a) Czapiewska Elżbieta

Czapiewska Michal Elżbieta
08.02.1918 Broda

Dąbrowska 2
83-441 Poieles

2

✓ CZAPIENSKA Katarzyna /23.III.1890 + 1945/ ze wsi Kaszuba na Pomorzu pow. Chojnice, czł. org. "Gryf Pomorski", areszt. 1.III.44r. za udzielanie schronienia partyz., wywieziona do obozu w Stutthofie, zginęła podczas ewakuacji więźniów.

zob. akta Klubu Stutthof

oprac. J. M.
8. V. 1984 r.

HIWUM
Zawackiej
9 / Tom
I-81

na podst.

II rel. Wł. Kuleszy

PLAKAT PARCHODOWY
W KOMPJUTERZE W 1992 R.

A. Szrekieta

Chojnice

Niele,

z męża Pani

Czapiewska Elżbieta

FUNDACJA

Archiwum Pomorskiej Armii Krajowej
ul. Piekory 37 p. 23, tel. 19-291
87-100 TORUŃ

Nazwa względnie stempel Archiwum

Pełna osoba Czapińska Elżbieta K-499/499 Pom.
(nazwa zespołu, zbioru, kolekcji i sygnatura akt.) *Urojinice!*

Lp.	Nazwisko i imię korzystającego	Temat pracy (ewent. cel wykorzystania)	Data korzystania
1	Auita Saubor	Udział działaczek w działalności konspiracyjnej	26.02.1993r.
2	Mronisni Eskerka	Przebieg i początek obalim.	15.05.97 10.05.2000
3	Katolyma Nuniewicz	Udział kobiet w działalności konspiracyjnej w 1.1939-1945	04.12.2003
4	E. Dybas	Tom relacji	15. XII 2001r.
5	Anna Kotuś	Kobiety w konspiracji pomorskiej 1939-1945 - p. mapy i plany	13.02.2007
6	M. Dutkowska	p.mgr	14.06.2012r.
7			
8			
9			

NDAP-9

Zam. 2298 WA/P4 - PZGK 21987/184 - 28.500

Czapiewska Elżbieta

